

UDC 159.9.316.6

**RESEARCH OF THE LEVEL OF FORMATION OF THE DIALOGICAL
COMPETENCE OF THE FUTURE PSYCHOLOGIST**
**ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ДІАЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА**

Teslyuk V.M./ Теслюк В.М.

c.psihol.s., as.prof. / к. психол.н.

ORCID: 0000-0003-1112-428x

Samoilenko O.M./Самойленко О.М.

*bachelor/бакалавр**National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,**Kyiv, Heroes of Defense 15, 03041**Національний університет біоресурсів і природокористування України**Київ, Героїв Оборони 15, 03041*

Анотація. У статті висвітлено дослідження рівня сформованості діалогічної компетентності майбутнього психолога. Проаналізовано поняття «компетентність», «діалогічна компетентність». Підтверджено, що розуміння є внутрішнім підґрунтям психотерапевтичного контакту, що відображає його глибинний діалогічний характер. Встановлено, що основними компонентами діалогічної компетентності є компетентність-в-іншому, Я-компетентність та компетентність-у-ситуації.

Ключові слова: компетентність, діалогічна компетентність, майбутній психолог, рівень сформованості діалогічної компетентності.

Вступ.

Враховуючи тенденцію сучасних запитів психологічної науки та практики, досягнення високого рівня діалогічної компетентності майбутніх фахівців у процесі професіоналізації обумовлює їх здатність до професійної діалогічної взаємодії та вирішення широкого кола особистісних і міжособистісних проблем, що постають перед сучасним суспільством. Зважаючи на це, необхідність формування діалогічної компетентності майбутніх психологів у системі професійної освіти набуває пріоритетного значення.

Проблемі діалогу присвячена велика кількість вітчизняних і зарубіжних досліджень, що мають міждисциплінарний характер і вивчаються на філософському (М.М.Бахтін, В.С.Біблер, М.Бубер, Г.Гегель, Ю.М.Лотман, Платон, Сократ, Л.Фейєрбах, Т.О.Флоренська, К.Ясперс), соціально-психологічному (Б.Г.Ананьєв, О.О.Бодальов, С.Л.Братченко, В.А.Кан-Калик, Б.Ф.Ломов, А.В.Петровський, Л.А.Петровська, С.О.Шейн) та психолого-педагогічному рівнях (С.В.Васьковська, П.П.Горностаї, Н.І.Пов'якель, Н.В.Чепелева, Т.С.Яценко).

Особлива увага приділяється також проблемам компетентності: визначенню поняття компетентність (Л.В.Долинська, Ю.М.Ємельянов, С.Д.Максименко, Л.А.Петровська); гранично широкому трактуванню категорії компетентності, що здійснює продуктивну розробку складної структурної будови професійної компетентності (К.О.Абульханова, О.О.Бодальов, А.О.Деркач, С.О.Дружилов, В.Г.Зазикін, Є.О.Клімов, А.К.Маркова, І.Н.Семенов, С.В.Цимбал, М.А.Чошанов та ін.); осмисленню змістових аспектів

професійної компетентності психолога (Н.І.Пов'якель, Н.В.Чепелева). Окремим аспектам проблемі дослідження діалогічної компетентності присвячені праці А.М.Акуліна, М.Р.Мінігалієвої.

Основний текст.

Теоретичний аналіз дослідження проблеми компетентності та діалогічної компетентності, зокрема, дав підстави констатувати, що компетентність – це складна діяльнісно-особистісна якість, яка включає комплекс специфічних особистісних, соціально-психологічних і фахових складових – компетентностей, зміст яких визначається конкретними умовами самої діяльності. Компетентність фахівця – це не тільки знання, уміння та навички, наявність яких є обов'язковою за кваліфікаційними вимогами, вона також містить і особистісний компонент, який інтегрує певні психічні якості особистості фахівця, системи соціально зумовлених і професійних алгоритмів дій та позицій, формуючи на основі принципів соціальної взаємодії здатність діяти самостійно і відповідально [2; 3; 6].

Діалогічну компетентність у структурі професійної компетентності психолога, розглядають як професійно значущу якість фахівця, яка характеризується комплексом знань, умінь, навичок та цінностей, що забезпечують можливість сприймати, розуміти, інтерпретувати тексти, що містять смислову інформацію, яка стосується об'єкта його професії, а також усвідомлювати власну смислову структуру задля побудови загального смислового простору, діалогічного розуміння [1; 5; 4]. Діалогічна компетентність виступає одночасно як: ціннісно-смислова основа професійної діяльності, показник високого рівня професіоналізму, функціональний засіб діяльності.

Поняття «діалогічна компетентність» є недостатньо дослідженим із позиції змістового аспекту. Заслуговує на увагу аналіз змісту діалогічної компетентності представлений М.Р.Мінігалієвою. Авторка з позиції ситуативного підходу визначає її основні компоненти: компетентність-в-іншому, Я-компетентність та компетентність-у-ситуації. Розвиток розуміння людиною самої себе та світу є важливою складовою процесу вдосконалення діалогічної компетентності особистості, її «культури сумісності». Забезпечення можливості діалогічної взаємодії – одна з основних функцій процесу розуміння. Розуміння, як і «передача бажання зрозуміти», є способом організації ефективного спілкування, що створює умови для особистісного зростання його суб'єктів, тобто психотерапевтичних, допомагаючих відносин [1].

Тобто, розуміння є внутрішнім підґрунтям психотерапевтичного контакту, що відображає його глибинний діалогічний характер. Розуміння (взаєморозуміння) – це форма власне людського пізнання людиною себе та світу, що у соціально-психологічному плані представлено як процес і результат осмислення суб'єктами взаємодії своїх та чужих переживань, уявлень та вчинків у ситуації спілкування [1].

Із метою дослідження діалогічної компетентності майбутнього психолога ми скористалися методикою діагностики діалогічної компетентності психолога І.В.Михайлюк [1]. Емпіричне дослідження проводилося зі студентами 3-го

курсу спеціальності «Психологія» гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (всього 44 особи).

Зазначена методика включала три блоки питань:

1 блок: питання на виявлення уявлень студентів про діалог, конструктивну діалогічну взаємодію, діалогічні уміння, професійний діалог психолога, планування та прогнозування ситуації професійної взаємодії, що стосувались структурної аналітико-прогностичної складової діалогічної компетентності;

2 блок: питання на виявлення уявлень студентів про діалогічну установку та роботу зі смисловою сферою Іншого, що стосувались структурної мотиваційно-ціннісної складової діалогічної компетентності;

3 блок: питання на виявлення оцінки рівня сформованості власних діалогічних умінь, що стосувались структурної операційно-поведінкової складової діалогічної компетентності.

Методика дала можливість визначити рівні сформованості діалогічної компетентності майбутніх психологів (див. рис.1).

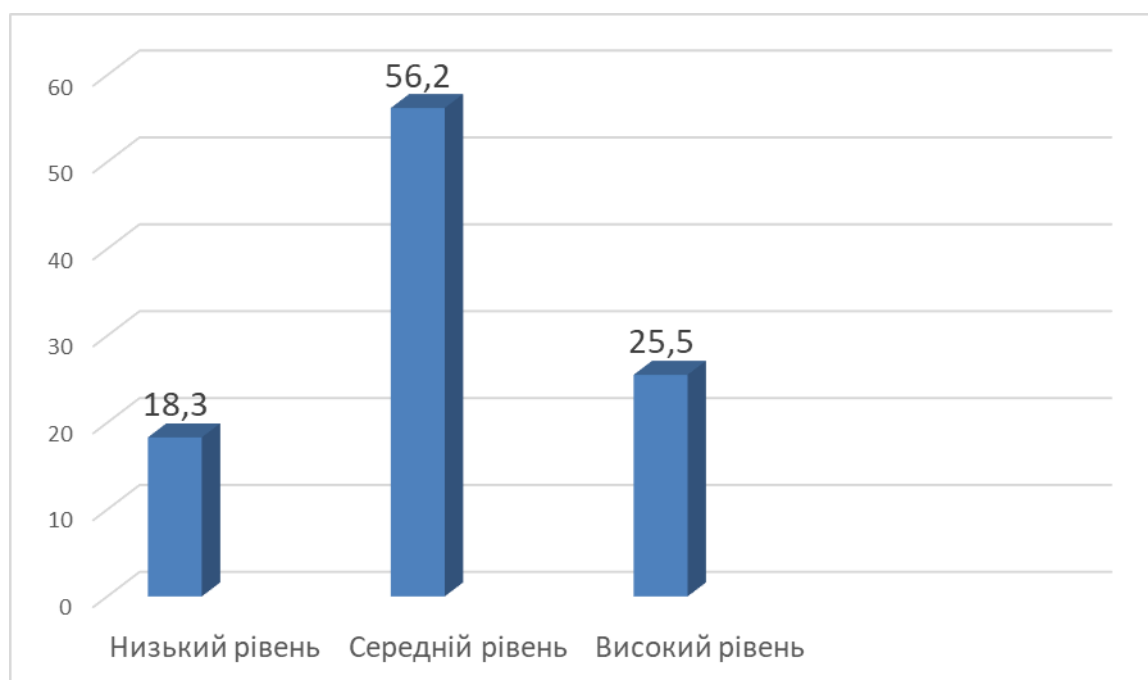

Рисунок 1. Рівні сформованості діалогічної компетентності майбутніх психологів

Встановлено, що у 18,3% досліджуваних простежується низький рівень, у 56,2 % середній рівень сформованості діалогічної компетентності. Лише 25,5% студентів-психологів мають високий рівень сформованості діалогічної компетентності.

Висновки.

Таким чином, експериментальне дослідження показало, що у більшій частини майбутніх психологів переважає середній рівень сформованості діалогічної компетентності, що потребує створення спеціальної програми формування діалогічної компетентності та провадження її у навчальний процес

підготовки майбутніх психологів. Перспективним напрямком дослідження з даної проблеми є дослідження складових діалогічної компетентності, визначення психологічних умов формування її у майбутніх фахівців.

Література:

1. Михайлюк І. В. Емпіричне дослідження структурно-функціональних компонентів діалогічної компетентності майбутніх психологів. *Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія* : зб. наук. праць Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2016. Т. X, вип. 28. С. 286–295.
2. Теслюк В.М. Індивідуальний стиль педагогічного спілкування викладача : теоретико-методичний аспект : монографія. Видавництво : ПП Савлук М. М., 2015. 252 с.
3. Теслюк В.М., Петрух Р.Б. Компетентнісний підхід у вищій професійній освіті. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Київ, 2010. С.153-158.
4. Теслюк В.М. Структурні компоненти індивідуального стилю професійно-педагогічного спілкування. *Науковий вісник Національного аграрного університету*. Київ, 2005. Вип.88. С.245-255.
5. Теслюк В.М. Технології соціально-педагогічної діяльності : навч. посіб. Київ : НАУ, 2008. 431 с.
6. Теслюк В.М. Технології соціально-педагогічної діяльності : термінологічний словник-довідник. Київ : НАКККиМ, 2011. 145 с.

References:

1. Mykhailiuk I. V. (2016). Empirical study of structural and functional components of dialogic competence of future psychologists in Actual problems of psychology: Psychology of learning. Genetic psychology. Medical psychology] : zb. nauk. prats In-tu psykholohii imeni H. S. Kostiuks NAPN Ukrainy. Kyiv : DP «Informatsiino-analitychne ahentstvo». T. X, vyp. 28. S. 286–295.
2. Tesliuk V.M. (2015). Individualnyi styl pedahohichnoho spilkuvannia vykladacha : teoretyko-metodychnyi aspekt : monohrafiia [Individual style of pedagogical communication of the teacher: theoretical and methodological aspect: monograph]. PP Savluk M. M. 252 s.
3. Tesliuk V.M., Petrukh R.B. (2010). Kompetentnisnyi pidkhid u vyshchii profesiinii osviti [Competency approach in higher professional education] v Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Kyiv. S.153-158.
4. Tesliuk V.M. (2005). Strukturni komponenty indyvidualnoho styliu profesiino-pedahohichnoho spilkuvannia [Structural components of the individual style of professional and pedagogical communication] v Naukovyi visnyk Natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Kyiv. Vyp.88. S.245-255.
5. Tesliuk V.M. (2008). Tekhnolohii sotsialno-pedahohichnoi diialnosti : navchalnyi posibnyk [Technologies of socio-pedagogical activity: teaching, manual]. Kyiv : NAU. 431 s.
6. Tesliuk V.M. (2011). Tekhnolohii sotsialno-pedahohichnoi diialnosti : terminolohichnyi slovnyk-dovidnyk [Technologies of socio-pedagogical activity: terminological dictionary-reference]. Kyiv : NAKKKiM. 145s.

Abstract. *The article covers the study of the level of formation of the dialogical competence of the future psychologist. The concepts of "competence" and "dialogical competence" are analyzed. It has been confirmed that understanding is the inner basis of psychotherapeutic contact, which reflects its deep dialogic character. It was established that the main components of dialogical competence are competence-in-other, I-competence and competence-in-situation.*

Key words: *competence, dialogic competence, future psychologist, level of formation of dialogic competence.*

Стаття відправлена: 11.01.2023 р.
© Теслюк В.М., Самойленко О.М.